

Helyzetkép

2024. április – május

Gazdasági növekedés

Továbbra is bizonytalanság jellemzi a világgazdaságot, ugyanakkor az ideai gazdasági adatok a vártnál némileg kedvezőbbek. Változatlanul súlyos politikai kockázatok veszélyeztetik a gazdasági növekedést. Több mint két éve tart és súlyosbodik Oroszország Ukrajna ellen kirobbantott háborúja, amelynek nem látszik reális befejezése. Emellett geopolitikai feszültségek jelentek meg más térségekben is. Közülük jelenleg a közel-keleti konfliktus a legkritikusabb, amely a Hamász terrortámadása következtében kritikus méretűre duzzadt, és kihatással lehet az energiaellátásra. A Vörös-tengerre kiterjedő válság komolyan veszélyezteti a világkereskedelem normális működését, és jelenleg az tűnik a relatíve legkedvezőbb folytatásnak, ha nem eszkalálódik tovább a konfliktus. A globális gazdaság növekedési kilátásai a korábbi évekénél lényegesen kedvezőtlenebbé váltak, de az első félév eddig történt fejleményei a növekedés vártnál nagyobb mértékű dinamikájára utalnak. A múlt évben még emelkedő, különösen a fejlett országokat sújtó infláció az ideai első öt hónapban viszonylag gyorsan mérséklődött. A korábban makacs maginfláció is csökkenő tendenciát mutat, ugyanakkor az áremelkedés ütemének lassításához szükségszerűen alkalmazott szigorú monetáris politika a gazdaság növekedésének gyorsulását fékezi. Egyidejűleg sürgető a pandémia időszakában az egyes nemzetgazdaságokban kialakult magas államháztartási hiány csökkentése is, ezért nem szorulhat háttérbe a szigorú fiskális politika sem, melynek törvényszerű következménye a kereslet csökkenése.

Az OECD országok egyesített bruttó hazai terméke 2024 első negyedében – szezonálisan kiigazított adatok szerint – 0,5%-kal nőtt az előző negyedévhez, és 1,7%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az OECD-n belül a legfejlettebb országokat tömörítő G7 csoport (Amerikai Egyesült Államok, Japán, Németország, Nagy-Britannia, Franciaország, Olaszország, Kanada) egyesített GDP-je 0,4%-kal emelkedett 2023 utolsó negyedéhez, és 1,6%-kal a múlt év azonos időszakához viszonyítva. A gazdasági adatok alapján az Amerikai Egyesült Államokat kevésbé érintette a válság: 2024 első negyedében a bruttó hazai termék 0,4%-kal nőtt az előző negyedévhez, és 2,9%-kal a megelőző év azonos időszakához mérten. Japánban az előző

negyedévvel összevetve 0,5%-kal, az egy évvel korábbihoz viszonyítva 0,3%-kal szűkült a gazdaság. Nagy-Britannia bruttó hazai terméke 0,7%-kal bővült az előző negyedévvel, és 0,3%-kal a múlt év azonos időszakával egybevetve. Kanadában a bruttó hazai termék volumene 0,4%-kal nőtt az előző negyedévhez, és 0,5%-kal a múlt év azonos időszakához képest. Ausztrália bruttó hazai terméke 0,1%-kal emelkedett az előző negyedévhez, és 1,1%-kal a megelőző év azonos időszakához viszonyítva. Új-Zélandon a GDP 0,2%-kal emelkedett negyedéves, és 0,3%-kal éves egybevetésben. A Koreai Köztársaságban 1,3%-kal emelkedett a bruttó hazai termék volumene az előző negyedévhez, és 3,1%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Izrael gazdaságára erőteljesen hatott a háború: a GDP 3,4%-kal emelkedett az előző negyedévhez, ugyanakkor 1,3%-kal csökkent a múlt év azonos időszakával összevetve.

A világgazdaság helyzetét jellemző másik megközelítés a **G20 csoport**, azaz a világ 19 legnagyobb gazdaságát és az Európai Uniót tömörítő szervezet gazdaságstatisztikai mutatóinak elemzése. Az első negyedévben a G20 csoportot alkotó országok összesített bruttó hazai terméke 0,9%-kal emelkedett az előző negyedévvel, és 3,3%-kal a múlt év azonos időszakával összehasonlítva. A **kínai gazdaságban a vártnál alacsonyabb ütemű lassulást** regisztrált a statisztika, míg **az előző évi mutatókkal összevetve gyorsult a növekedés**: a bruttó hazai termék 1,6%-kal emelkedett az előző negyedévhez, és 5,3%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Míg 2021-ben 8,4%-kal, 2022-ben 3%-kal, addig a múlt évben 5,2%-kal bővült a kínai gazdaság. Indiában az idei első negyedévben a GDP volumene 1,9%-kal emelkedett az előző negyedévvel, és 8,4%-kal az egy évvel korábbival egybevetve. Az indiai gazdaság az utóbbi három évben rendre 9,4%-kal, 6,5%-kal illetőleg 7,7%-kal bővült. Indonézia bruttó hazai terméke 1,2%-kal nőtt az előző negyedévhez, és 5,2%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Brazíliát súlyos gazdasági válságot követően érte a járvány és az energiaválság: a bruttó hazai termék 0,8%-kal emelkedett az előző negyedévhez, és 1,7%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A mexikói GDP 0,3%-kal nőtt az előző negyedévhez, és 1,9%-kal a múlt év azonos időszakához képest. Törökország bruttó hazai terméke 2,4%-kal élénkült negyedéves, és 7,4%-kal éves egybevetésben. A dél-afrikai gazdaság 0,1%-kal szűkült negyedéves, és 0,6%-kal bővült éves összehasonlításban. Szaud-Arábia bruttó hazai terméke 1,4%-kal emelkedett az előző negyedévhez, és érzékelhetően, 1,5%-kal visszaesett az egy évvel korábbihoz képest.

Az Európai Unió egyesített bruttó hazai termékének volumene az első negyedévben 0,3%-kal nőtt az előző negyedévhez, és 0,5%-kal az előző év azonos időszakához viszonyítva. Az eurózónában a GDP negyedéves relációban 0,3%-kal, az egy évvel korábbihoz viszonyítva 0,4%-kal emelkedett. A német gazdaság 0,2%-kal bővült az előző negyedévhez, és 0,2%-kal szűkült az előző év azonos időszakáéval összevetve. Az euróövezet másik két nagy gazdaságában hasonlóan komoly gondot okozott a pandémia és az orosz-ukrán háborús konfliktus: Franciaország bruttó hazai terméke 0,2%-kal haladta meg az előző negyedévit, és 1,3%-kal az egy évvel korábbi. Az olasz GDP 0,3%-kal nőtt a harmadik negyedévhez, és 0,7%-kal az előző év azonos időszakához képest.

A **nyugat-európai országok** megelőző három évben határozottan stabil üteművé vált gazdasági növekedését megtörte a koronavírus járvány valamint az energiaválság. Írország gazdasága – a 2008. évi gazdasági válságot követően – tíz éven keresztül dinamikusan bővült, amelyet a múlt évben megakasztott a kialakult világgazdasági helyzet: a GDP volumene az első negyedévben

0,9%-kal nőtt az előző negyedévhez, és számottevően, 5,9%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest. (Megjegyzendő, hogy az ír nemzeti-számla számítás az Európai Unió többi tagállamában alkalmazott egységes módszertantól nagymértékben eltér, ezért időbeli és tagállamok közötti összehasonlíthatósága komoly problémákat vet fel.) A stabil államháztartási mutatókkal rendelkező holland gazdaságban az elő évnegyed bruttó hazai terméke 0,1%-kal zsugorodott az előző negyedévhez, és 0,5%-kal a múlt év azonos időszakához képest. Ausztriában a bruttó hazai termék 0,2%-kal emelkedett negyedéves, ugyanakkor 1,3%-kal csökkent éves relációban. Belgiumban 0,3%-kal nőtt a GDP az előző negyedévhez, és 1,3%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Luxemburg bruttó hazai terméke 0,5%-kal nőtt az előző negyedévhez, míg 0,4%-kal csökkent a megelőző év azonos időszakához viszonyítva. Az Európai Unión kívüli Svájc nehezen lép túl a járvány hatásán: a GDP 0,5%-kal emelkedett negyedéves, és 0,8%-kal éves összehasonlításban.

Az **észak-európai országok** korábban kiegyensúlyozott fejlődése 2020-ban szintén zsugorodásba fordult, és csak lassan indult meg a növekedés folyamata. Közülük a válság a dán gazdaságot komolyan érintette: az első negyedévben a bruttó hazai termék 1,8%-kal csökkent az előző negyedévvvel, és csupán 0,2%-kal nőtt a múlt év azonos időszakával összevetve. Svédország bruttó hazai terméke 0,7%-kal emelkedett az előző évnegyedhez, és 0,3%-kal az előző év azonos időszakához képest. A finn gazdaság 0,2%-kal bővült az előző negyedévhez, illetőleg 1,4%-kal zsugorodott az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az Európai Unión kívüli Norvégiában a technikai recessziót követően 0,2%-kal nőtt a GDP az előző negyedévhez, és 1,1%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Izlandon a bruttó hazai termék 0,9%-kal csökkent az előző negyedévhez, és 1,4%-kal a múlt év azonos időszakához viszonyítva.

A **dél-európai országok** gazdasága továbbra is vegyes képet mutat. Spanyolországban az idei első negyedévben a GDP 0,8%-kal emelkedett az előző negyedévvvel, és 2,5%-kal az előző év azonos időszakával összevetve. Málta gazdasága azonos relációkban vizsgálva dinamikusabban bővül: a bruttó hazai termék 1,3%-kal emelkedett az előző negyedévhez, és 4,6%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Ciprus bruttó hazai terméke 1,2%-kal nőtt az előző negyedévhez, és 3,4%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A portugál gazdaságot – a másik pireneusi államéhoz hasonlóan – ugyancsak visszavetette a válság: a bruttó hazai termék 0,8%-kal emelkedett az előző negyedévhez, és 1,5%-kal nőtt az előző év azonos időszakához képest. A görög gazdaság a súlyos válságból már kezdett kilábalni, amit megtört a pandémia és az energiaválság: a GDP volumene 0,7%-kal emelkedett az előző negyedévvvel, és 2,1%-kal az egy évvel korábbival összevetve.

A **visegrádi országok gazdaságára ugyancsak negatívan hatott a koronavírus járvány és az energiaválság**. Jelentős visszaesést követően a lengyel gazdaság; az első negyedévben 0,5%-kal bővült az előző negyedévhez, és 1,3%-kal az egy évvel korábbihoz képest. A cseh gazdaság teljesítménye is megtorpant; a GDP 0,3%-kal bővült az előző negyedévhez, és 0,2%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Szlovákia gazdasági teljesítményét döntően az autóiipari termelés jelentős lassulása érintette negatívan: a bruttó hazai termék 0,7%-kal bővült az előző negyedévhez, és 2,7%-kal 2023 azonos időszakához képest. A térséghez tartozó Szlovéniát a visegrádi országokénál kevésbé érintette a válság: a GDP stagnált az előző negyedévhez, és 1,8%-kal nőtt a múlt év azonos időszakához viszonyítva.

A balti országok korábbi gyors gazdasági fejlődését jelentősen visszavetette a világméretű járvány és az orosz-ukrán háború. Észtországot recesszió sújtja: 2022 elejétől minden negyedévben zsugorodott a gazdaság; 2024 első negyedévében 0,5%-kal szűkült a bruttó hazai termék az előző negyedévhez, és 2,1%-kal az egy évvel azelőttihez képest. Litvániában 0,8%-kal emelkedett a GDP az előző negyedévhez, és 2,9%-kal a múlt év azonos időszakához viszonyítva. Lettorszáiban 0,9%-kal nőtt a bruttó hazai termék az előző évnegyeddél, és ugyancsak 0,9%-kal az egy évvel korábbival összevetve.

A két kelet-balkáni ország gazdaságát a járvány előtti időszak fejlődéséhez képest mérsékelten vetette vissza a pandémia. Romániában a bruttó hazai termék az első negyedévben 0,4%-kal emelkedett az előző negyedévhez, és 1,8%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A bolgár GDP volumene az előző negyedévvel összevetve 0,4%-kal, az egy évvel korábbihoz viszonyítva 1,8%-kal emelkedett. A legfiatalabb tagállamban, Horvátországban – a korábbi hosszúra nyúló recessziót követően – a bruttó hazai termék 1%-kal nőtt az előző negyedévhez, és 3,9%-kal az egy évvel korábbihoz képest.

A magyar gazdaságpolitika irányítóinak törekvései egyre komolyabban konfrontálódnak a lehetőségekkel, ezzel párhuzamosan a kormányzati kommunikáció folyamatosan ellentmondásba keveredik a tényekkel. Szárnyaló perspektívák érzékelhetők a kormányzat oldaláról, és nemzetközi elszigetelődés, sőt ellehetetlenülés az európai közösség és a demokratikus berendezkedésű államok irányából. Ennek következményeként a magyar gazdaság 2022 második félévében recesszióba került, és a gazdasági folyamatok a múlt év egészében is zsugorodást eredményeztek. A hazai gazdasági teljesítmény 2023. évi visszaesésénél az Európai Unióban csak Észtorszáé és Írorszáé volt nagyobb mértékű. A magyar gazdaság kritikus helyzetét az is tükrözi, hogy a zsugorodás 1%-nál kisebb mértéke döntően a mezőgazdaság 2023. évi kiugró teljesítményének köszönhető, mivel – a kétségtelenül rendkívül alacsony bázishoz mérten – az ágazat – az eddig rendelkezésre álló adatok alapján – 68,7%-os bővülése nélkül a bruttó hazai termék volumene 2-2,5%-kal esett volna vissza. A kormánypárti többség ennek ellenére a múlt év nyarán 4%-os gazdasági növekedést prognosztizálva fogadta el az ez évi költségvetést. A realitás ennek mintegy a fele. Mégsem ez a magyar gazdaság legnagyobb problémája; ennél **sokkal súlyosabb gond a strukturális válság.** **A gazdaság szerkezete az utóbbi 14 évben a lecsúszást determináló irányba halad:** a munkaalapú társadalomként meghirdetett politika következményei egyre jobban látszanak a csekély hozzáadott értéket képviselő, alacsony képzettséget igénylő, alacsony bérű munkavállalókkal működő, nagy energiaigényű ipari üzemek tényérésével. A nemzetközi körülmények felgyorsítják e hibás beruházási politika negatív hatásainak bekövetkezését, a kormány ennek ellenére nem a korrekciót választja, hanem a folytatást akár a teljes ellehetetlenülésig. Azaz **növekvő arányú állami támogatással szorgalmazza az újabb kínai nagyberuházások megvalósítását, melyeknek a későbbi működése is kétségessé válhat, adósságnövelő hatásuk és ökológiai következményeik – az állami szerződések titkosítása miatt – kiszámíthatatlan gazdasági terhet róhatnak az országra.**

A kormányzati gazdaságpolitika következményeként az államháztartási hiány már a múlt évben is lényegesen túllépte nem csupán a költségvetési törvényben eredetileg meghatározott 3,9%-os mértéket, hanem a kormány döntésével megemelt 5,2%-os hiánycélt is: a tényleges

hiány mértéke **a GDP 6,7%-át tette ki**. Miután az Európai Bizottság a pandémia időszakában 2020-ban felfüggesztette az államháztartási deficit korlátjának ellenőrzését, a magyar államháztartási hiány gyors ütemben emelkedett. A lehetőséget kihasználva 2020-ban 7,6%, 2021-ben 7,2%, 2022-ben 6,2%, míg 2023-ban 6,7% volt az államháztartás GDP-arányos hiánya. A fiskális politika anakronizmusát tükrözi, hogy a 2023. évi költségvetési törvényben eredetileg meghatározott 3,9%-os államháztartási hiánycélt a kormány az év folyamán rugalmasan változtatta, a negyedik negyedévben már csupán arra hivatkoztak, hogy a deficit kisebb lesz a 2022. évinél. Nos, sajnálatos módon ez sem sikerült. A 2024. évi várható hiányról a kormány március végén tájékoztatta az Európai Uniót a kötelező EDP (túlzott deficit eljárásról szóló) jelentésben. E szerint az idei hiánycél a GDP 4,5%-a, ami azért is meglepő, mert az ez évre szóló hatályos költségvetési törvény 2,9%-ot határoz meg, amit a kormány eddig még veszélyhelyzeti rendeletben sem módosított.

Mivel a múlt év nyarán elfogadott 2024-re vonatkozó költségvetési törvény – ma már jól láthatóan – irreális adatokra épült, **elkerülhetetlenek a további megszorító intézkedések, és nem látszik esély a 2022 közepe óta tapasztalt rögtönzésekkel teli, koherencia nélküli gazdaságpolitika megváltozására sem**. Az idei évben sem várható tehát érdemi javulás az államháztartás helyzetében. A fokozódó gazdasági és társadalmi feszültségeket, a közszolgáltatások kaotikus állapotát, valamint az adósságszolgálati terhek magas szintjét is számításba véve az államháztartási hiány 1-1,5 százalékpontos csökkentése is komoly társadalmi konfliktusokat hozhat felszínre. Összehasonlításként érdemes megjegyezni, hogy az államadósság után a múlt évben kifizetett kamat elérte a GDP 4,7%-át, az ez évben fizetendő kamat összege pedig várhatóan a GDP 4,9%-át teszi ki. Ez lényegesen több a 2023. évi egészségügyi közkiadásoknak a GDP 4,4%-át meg nem haladó összegénél, miközben az ez évi költségvetési törvény csupán a GDP 3,6%-át szánja erre a célra. (Az Európai Unió tagállamainak egészségügyi közkiadásokra fordított 7,7%-os átlaga a magyarnak több mint kétszerese.) **A magas kamatteher egyik nem elhanyagolható oka a magyar gazdaságpolitika nemzetközi hitelességi deficitje**: a befektetésre ajánlott kategória alsó szélén jegyzett, a GDP 75,9%-át kitevő magyar államadósság ellenére a magyar kockázati felár magasabb, mint a GDP 165,5%-át kitevő államadóssággal rendelkező, befektetésre nem ajánlott kategóriában jegyzett görög felár.

A konkrét tényeket figyelembe véve 2020-ban – a KSH kiigazított adatai szerint – éves összehasonlításban 4,5%-kal csökkent a GDP volumene, míg 2021-ben 7,1%-os emelkedés következett be. A 2021. évi gazdasági teljesítmény 2,3%-kal haladta meg a két évvel korábbit. 2022. év egészében – az első fél évben a kormány által mesterségesen gerjesztett, politikai céljaik megvalósítását szolgáló számottevő bővülés következtében – még 4,6%-kal nőtt a GDP éves volumene. Azaz a választás előtt rendkívüli módon erőltetett növekedés, ezen belül a fogyasztás érzékelhető felfutásának hatására jelentősen bővült a bruttó hazai termék, amit a második félévben szükségszerűen technikai recesszió követett. 2022-ről általánosságban is megállapítható, hogy **a növekedést a fogyasztás vezérelte**. A múlt évben azonban már 0,9%-kal zsugorodott a gazdaság. Az idei első negyedévben a bruttó hazai termék – szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint – 0,8%-kal bővült az előző negyedévhez, és 1,7%-kal a múlt év azonos időszakához képest.

A gazdasági teljesítmény összetevőit vizsgálva a **bruttó hazai termék termelési oldalán** az első negyedévben az ipar hozzáadott értéke 4,2%-kal, ezen belül a feldolgozóiparé 4,8%-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest. Az ágazat teljesítményének mérséklődésében komoly szerepet játszott a járműgyártás és a villamos berendezés gyártás visszaesése. Az építőipar hozzáadott értéke – az ágazat múlt évi jelentős visszaesése után – 3%-kal haladta meg az egy évvel korábbit, a mezőgazdaság teljesítménye szerény mértékben, 0,4%-kal nőtt.

A **szolgáltatások hozzáadott értéke** 2,7%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A szektoron belül a szállítás és raktározás hozzáadott értéke 4,2%-kal, a pandémia hatására súlyos válságba került szálláshely szolgáltatás és vendéglátás – az alacsony bázishoz képest – 5,2%-kal emelkedett. A kisebb súlyú művészeti, szórakoztatási, és szabadidős tevékenységek területén 7,3%-kal nőtt a teljesítmény. A szakmai, tudományos, műszaki és adminisztratív tevékenységek hozzáadott értéke 2,7%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A lakásértékesítést és -gazdálkodást is magába foglaló ingatlanügyletek teljesítménye 5%-kal, a pénzügyi és a biztosítási tevékenységé – az alacsony bázishoz viszonyítva – 1,3%-kal, az információ és kommunikáció ágazaté 9,8%-kal emelkedett, míg a kereskedelem és gépjárműjavítás teljesítménye 3%-kal visszaesett. A közszolgáltatások, azaz a közigazgatás, az oktatás, az egészségügyi és szociális ellátás teljesítménye – a korábbi évek csökkenő tendenciáját követően, tehát az alacsony bázishoz képest – 1,5%-kal emelkedett. A közszolgáltatásokon belül a közigazgatás és védelem teljesítménye – a védelmi és rendészeti kiadások növekedéséből adódó magas bázishoz képest – 0,3%-kal csökkent, az egészségügyi és szociális ellátásé – az orvosberek jelentős emelésének és a magánegészségügyi ellátás térnyerésének köszönhetően – 0,4%-kal, az oktatásé pedig 6,6%-kal nőtt.

Az első negyedévben a bruttó hazai termék emelkedéséhez a szolgáltatási szektor 1,7 százalékponttal, ezen belül a szakmai, tudományos, műszaki és adminisztratív tevékenységek 0,3, az információs és kommunikációs ágazat 0,4, az ingatlanügyletek 0,5 a szakmai, tudományos, műszaki és adminisztratív tevékenységek 0,3, a közigazgatás, az oktatás és az egészségügy együttesen 0,3 százalékponttal járultak hozzá. A pénzügyi és a biztosítási tevékenység valamint a szállítás, raktározás nem változtatott azon, míg a kereskedelmet és a turizmust kiszolgáló ágazatok 0,1 százalékponttal mérsékeltek azt. Az építőipar 0,3 százalékponttal emelte a gazdasági teljesítményt, a mezőgazdaság nem változtatott azon, míg az ipar 0,9 százalékponttal vetette vissza azt.

A **bruttó hazai termék felhasználási oldalán** az első negyedévben a háztartások tényleges fogyasztása – az alacsony bázishoz képest – 3,4%-kal, ezen belül a háztartások fogyasztási kiadása 3,6%-kal emelkedett, a kormányzattól kapott természetbeni juttatások volumene – az alacsony bázishoz viszonyítva – 1,4%-kal nőtt, míg a közösségi fogyasztás 2,7%-kal visszaesett, a végső fogyasztás pedig 2,4%-kal emelkedett az előző évvel egybevetve. A **bruttó állóeszköz-felhalmozás** 6,9%-kal, az összes bruttó felhalmozás még ennél is nagyobb mértékben, 21,8%-kal esett vissza. A nemzetgazdaság exportteljesítménye 5,3%-kal, ezen belül az árukivitelé 6,2%-kal, a szolgáltatásoké 0,8%-kal visszaesett; az importteljesítmény 9,2%-kal, ezen belül az áruké 10,8%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól, míg a szolgáltatásoké 1,5%-kal meghaladta azt. A GDP volumenének emelkedéséhez a háztartások fogyasztási kiadása 1,8 százalékponttal, a végső fogyasztás szintén 1,8 százalékponttal, a kormányzattól

kapott természetbeni juttatások összege 0,1 százalékponttal járult hozzá, míg a bruttó állóeszköz-felhalmozás 1,5 százalékponttal, a közösségi fogyasztás 0,3 százalékponttal, az export 4,8 százalékponttal, az import 7,9 százalékponttal mérsékelte azt.

Az első negyedévben az előző negyedévihez viszonyítva a bruttó hazai termék összetevői közül az építőipar hozzáadott értéke 1,1%-kal, a szolgáltatásoké 1,7%-kal nőtt, míg mezőgazdaságé 10,2%-kal, az iparé 0,1%-kal, ezen belül a feldolgozóiparé 0,3%-kal csökkent. A felhasználási oldalon a közösségi fogyasztás 0,9%-kal, a kormányzattól kapott természetbeni juttatások volumene 0,4%-kal, a háztartások tényleges fogyasztása 0,6%-kal emelkedett, míg a háztartások fogyasztási kiadása 0,1%-kal, a bruttó állóeszköz-felhalmozás 1,9%-kal, a külkereskedelemben az export hozzáadott értéke 0,2%-kal, az importé 1,1%-kal visszaesett az előző negyedévhez képest.

Az Eurostat júniusban közzétette a tagországok egy főre jutó bruttó hazai termékének és a háztartások egy főre jutó fogyasztásának vásárlóerő paritáson mért 2023. évi adatait. A számítások egységes módszertan alapján készülnek. A valuták árfolyamától függetlenül összehasonlíthatóvá teszik az egyes országok gazdasági teljesítményét és a háztartások fogyasztását olyan módon, hogy figyelembe veszik az egyes országok eltérő árszínvonalát. Az eredményeket az Európai Unió átlagához viszonyítva mutatják ki. ***Az Eurostat*** évenként elvégzett ***elemzése*** már hosszabb ideje – sajnálatos módon – ***Magyarország lecsúszásának folyamatát tükrözi***. Már a pandémia előtti három évben elért gazdasági növekedés is hasonló tendenciára utalt. Az e periódusban tapasztalt növekedési dinamika az egy főre jutó GDP volumenében közeledést mutatott ugyan az Európai Unió átlagához, de alig tapasztalható felzárkózás az utóbbi hat évben egy másik igen fontos fejlődésjellemző, az egy főre jutó fogyasztás volumenében. A környező országokhoz viszonyítva pedig még a magyar gazdaság uniós támogatás lehívással erősített, magasabb növekedési üteme sem állította meg a lecsúszás folyamatát, és ***2023-ban a háztartások egy főre jutó fogyasztásában Magyarország az utolsó, 27. helyre került, egyetlen tagországot sem előz meg.***

A magyar gazdaság teljesítménye 2010-ben az Európai Unió átlagának 66%-a volt. A 2013. évi magasabb növekedéssel érte el az egy főre jutó magyar GDP az uniós átlag 68, majd 2015-ben a 70%-át, amit csak 2019-ben sikerült 3 százalékponttal meghaladni, 2022-ben pedig elérni annak 76%-át. Ez az arány a múlt évben sem változott. A háztartások egy főre jutó fogyasztásában az elmúlt évtized alig hozott változást: ez a mutató 2013-ban az Európai Unió átlagának 64%-a volt, és 2018-ban az uniós átlag csupán 65%-ára, 2019-ben 67%-ára, 2021-ben annak 69%-ára, míg 2022-ben 70%-ára emelkedett, és a múlt évben – az egy főre jutó GDP volumenéhez hasonlóan – változatlan maradt. Ez a pozíció jól mutatja a magyar társadalom helyzetét: a korábbinál érzékelhetően gyorsabb gazdasági növekedés csupán a kormányzati kommunikáció szerint eredményezett sikereket, az Európai Unió többi országával összehasonlítva egyáltalán nem tapasztalható javulás. Azaz ***a háztartások egy főre jutó fogyasztásának alakulása a kormány torz társadalompolitikáját tükrözi. A kettészakadó társadalom csekély részénél koncentrálódik a jövedelmek igen nagy hányada, míg a társadalom egyötöde kifejezett szegénységben él.***

A kelet-közép-európai térség országainak többségében eredményesebb volt a közeledés az európai centrumhoz, mint a magyar gazdaságban. Az egy főre jutó GDP-t tekintve 2010-hez képest is romlott a pozíciónk: akkor a térség 11 államából a negyedik helyet foglaltuk el Szlovénia, Csehország és Szlovákia után, míg a múlt évben a hetedik-nyolcadikat. A háztartások egy főre jutó fogyasztását tekintve 11 közép-kelet-európai ország rangsorában akkor a hetedik helyet foglalta el Magyarország, míg 2023-ben a 11. helyet.

Az egy főre jutó bruttó hazai termék vásárlóerőben mért értékét 2010 óta vizsgálva az uniós centrumhoz Románia 28, Litvánia 25, Bulgária 20, Lettország 18, Lengyelország 17, Észtország 15, Horvátország szintén 15, Magyarország 10, Csehország 7, Szlovénia 6 százalékponttal közelített, míg Szlovákia 4 százalékponttal távolodott attól. Meg kell említeni, hogy a szlovák statisztikai szolgálat 2016-ban módosított az árszámítás módszertanán, ezért az idősor e tekintetben nem hasonlítható össze teljesen. Ha a háztartások egy főre jutó fogyasztását vizsgáljuk, akkor Románia 42, Bulgária 29, Litvánia 25, Horvátország 21, Észtország 20, Lettország szintén 20, Lengyelország 18, Csehország 9, Magyarország ugyancsak 9, Szlovénia 7, Szlovákia 2 százalékponttal került közelebb az Európai Unió átlagához. Az Európai Unió tagállamaitól és a szövetség átlagától való lemaradásunkat jól jellemzi a háztartások egy főre jutó fogyasztása szerinti rangsor: 2023-ban Litvánia egy főre jutó háztartási fogyasztása az uniós átlag 92%-a, Romániáé 89%-a, Szlovéniáé 87%-a, Lengyelorszáé 86%-a, Csehorszáé 81%-a, Horvátorszáé 78%-a, Észtorszáé 77%-a, Szlovákiáé 75%-a, Lettorszáé szintén 75%-a, Bulgáriáé 73%-a, míg Magyarorszáé 70%-a volt. Azaz a háztartások egy főre jutó fogyasztása Litvániában meghaladja az uniós átlag kilenczetedét, Romániában, Szlovéniában, Lengyelországban, Csehországban magasabb az uniós átlag négyötödénél, míg Magyarorszáé még a csatlakozáskor lényegesen nagyobb lemaradással indult Románia és Lettország szintjénél is alacsonyabb. A mutató időbeli változása ráadásul azt jelzi, hogy míg a kelet-közép-európai országok többsége érzékelhetően közeledik az uniós centrumhoz, a magyar átlag ehhez viszonyítva alig mozdul.

Az Európai Unió tagországainak gazdasági teljesítményét és a háztartások fogyasztását a 2008. évi világválság, majd a világjárvány és az orosz agresszióval kirobbantott Ukrajnai háború erőteljesen átrendezte. Az országok többségében időlegesen recesszió vagy ahhoz közeli állapot is hátráltatta a fejlődést. A harmadik évezred harmadik évtizedében **az Európai Unió egészében hangsúlyváltás érzékelhető: míg korábban a jólét növelése volt a fő törekvés, napjainkra a biztonság kapott kiemelt szerepet.** A makrogazdasági adatokat tekintve **az Európai Unió megőrizte** korábban elfoglalt **pozícióját a világgazdaságban.** A 2008-as válság előtti évben az Amerikai Egyesült Államok egy főre jutó bruttó hazai terméke az Unió átlagának 152, míg 2021-ben 143%-a volt, Japán esetében a két mutató 109, illetve 88%. **Az Európai Unión belül ismét nő a különbség az egyes országcsoportok között,** és nem csupán átmenetinek bizonyult **a déli országok lemaradása az uniós átlagtól.**

Az Eurostat közlési gyakorlatában kilenc évvel ezelőtt a két makrogazdasági mutató – az egy főre jutó GDP és a háztartások egy főre jutó fogyasztása – helyet cserélt, és az elemzésekben a háztartások egy főre jutó fogyasztását tekintik elsődlegesnek. Az e mutató alapján felállított rangsorban Luxemburg régóta kiemelkedik a tagországok közül, ahol az egy főre jutó fogyasztás 2023-ban elérte az uniós átlag 138%-át. Kiemelt helyet foglal el a rangsorban a 2023.

évi adatok alapján Ausztria, Hollandia, Németország és Belgium, ahol ez a fogyasztási mutató 114% és 117% között volt. Dánia, Svédország, Finnország, Franciaország és Olaszország egy főre jutó háztartási fogyasztása is meghaladta az uniós átlagot. Az átlag 92-99%-a közötti fogyasztási mutatót mértek Cipruson, Írországon és Litvániában, míg 80% és 89% közötti értéket Romániában, Spanyolországban, Portugáliában, Szlovéniában, Lengyelországban, Máltán és Csehországban. 75% és 79% közötti mutatót eredményeztek a számítások Görögországban, Horvátországban, Észtországban, Szlovákiában és Lettországon. Két tagország van ezektől az értékektől lemaradva: Bulgária és Magyarország, 73 illetve 70%-os értékkel.

A 2023. évi adatok szerint az egy főre jutó bruttó hazai termék volumenével mért rangsort is különleges helyzeténél fogva hosszú idő óta a pozíciót elfoglaló Luxemburg vezette: az egy főre jutó GDP az uniós átlag 239%-a volt. Kiemelkedő volt az egy főre jutó GDP Írországon, amely 2014-ben – az akkor még egységes módszertan szerint számolva – az uniós átlag 138%-át érte el. 2015-től azonban ezt az adatot nem lehet mértékadónak tekinteni, mert az ír statisztikai hivatal – közlése szerint élve a nemzeti számla számítás Eurostat által alkalmazott módszertanában kínált lehetőséggel – az ír multinacionális cégek Írországon kívüli tevékenységét is beleszámítja a GDP-be. Az így kapott érték az uniós átlag 211%-át jelentette. Ez a nemzeti mutatószám ilyenformán nem konzisztens a többi tagállam megfelelő adatával, és csak korlátozottan képezhet összehasonlítási alapot.

Az e mutató alapján felállított rangsorban, Hollandia, Dánia és Ausztria gazdasági teljesítménye az uniós átlag 130, 127, illetve 123%-át tette ki, míg Belgiumé, Németországé és Svédországé az uniós átlag 114 és 118%-a között volt. A következő csoportot alkotta Finnország, Málta és Franciaország, ahol az egy főre jutó bruttó hazai termék az uniós átlag 101 és 108%-a közötti értékeket mutatott. E 11 tagország gazdasági teljesítménye haladta meg az Európai Unió egészének átlagát; ezek közül 10 lépte túl az eurózóna átlagos teljesítményét, ami 4 százalékponttal volt magasabb a teljes uniós átlagnál.

A rangsor tükrözi a dél-európai tagországok – már említett – lecsúszásának folyamatát is: 2010 óta az egy főre jutó bruttó hazai terméket illetően Ciprus és Görögország 12-12, Olaszország 10, Spanyolország 5 százalékponttal távolodott az Európai Unió átlagához viszonyított szintjétől Portugália pedig 3 százalékponttal közeledett ahhoz. A 2023. évi adatok alapján az Unió átlagától legfeljebb 10%-kal elmaradó csoportba tartozott a relációban két dél-európai gazdaság: Olaszország és Ciprus, továbbá e csoportba tartozott a két legfejlettebb kelet-közép-európai tagállam, Szlovénia és Csehország. A következő – az egy főre jutó GDP tekintetében az Unió átlagának 80 és 89%-a között teljesítő – csoportba sorolható Spanyolország, Litvánia, Portugália, Észtország, Lengyelország valamint Románia.

E mutató tekintetében az uniós átlagtól 21-29%-kal elmaradt tagállamok újabb csoportot képeznek; ezek közé tartozik a kelet-közép-európai térség négy állama: Magyarország, Horvátország, Szlovákia és Lettorság. A következő csoportban az egy főre jutó bruttó hazai termék az uniós átlag 64 és 67%-a között mozgott: Görögországban és Bulgáriában mértek ezeket az értékeket.

Foglalkoztatottság, keresetek

A foglalkoztatottság szintje az Európai Unióban a múlt évben elérte koronavírus járvány előtti mértéket. A rendelkezésre álló információk szerint az időszak átlagát tükröző statisztikai adatok a múlt év első felében érzékelhető csökkenést, azóta pedig stagnálást jeleznek a – szezonális hatásoktól megtisztított – munkanélküliségi rátákban. Az Európai Unió munkanélküliségi aránya májusban 6%-ot, ezen belül az eurózónáé 6,4%-ot mutatott. Két dél-európai tagországban – a korábbi adatok alapján a pandémiától nagyrészt függetlenül – kétszámjegyű volt a munkanélküliségi arány: Spanyolországban 11,7%-ot, Görögországban 10,6%-ot rögzített a munkaügyi statisztika. További öt tagállamban mértek 7%-ot elérő vagy meghaladó munkanélküliséget: Svédországban és Finnországban egyaránt 8,2%-os, Litvániában 7,7%-os, Észtországban és Franciaországban 7,4%-os volt a munkanélküliségi arány. A 27 tagállam munkanélküliségi ráta alapján felállított rangsorában Magyarország a maga sajátosan számított 4,3%-os mutatójával a kedvező foglalkoztatottsági viszonyokat tükröző 19. helyen állt. Ugyanakkor e sorrend változása is az ország relatív helyzetének romlását tükrözi, ugyanis a 2023 decemberében mért 4,2%-os, illetőleg a 2023 májusában mért 3,9%-os munkanélküliségi mutató mindkét időszakban a tagállami rangsor 21. helyére sorolta Magyarországot. A munkanélküliségi ráta a gazdaságilag fejlett európai és Európán kívüli országokban is visszaállt a pandémia előtti szintre, így például az Amerikai Egyesült Államokban májusban 4%-os értéket mutatott.

A KSH mintavételes lakossági felmérése szerint a március és május közötti három hónap átlagában a **foglalkoztatottak száma** 4 745 ezer fő volt, 41 ezer fővel, 0,9%-kal több, mint egy évvel korábban. A közfoglalkoztatottak átlagos száma a trimeszterben 61 ezer főt tett ki, 11,7%-kal kevesebbet az egy évvel azelőttinél. A foglalkoztatási mutató meghatározásakor a munkaerő-felvétel módszertana alapján 108 ezer – 12 hónapnál rövidebb ideje – külföldön dolgozót is hazai foglalkoztatottnak tekintett a KSH; számuk 7,1%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A lakossági adatfelvétel szerint a – közfoglalkoztatottakat és az egy évnél rövidebb ideje külföldön dolgozókat nem tartalmazó – **hazai elsődleges munkaerőpiacon** a március és május közötti időszakban – a gyed, gyés miatt távol lévő 128 ezer főt ugyanakkor beleszámítva – 4 576 ezer főt foglalkoztattak, 0,9%-kal többet, mint egy évvel korábban.

A külföldön dolgozók hazai foglalkoztatottnak tekintett százezres körét is figyelembe véve a 15-64 éves népesség **foglalkoztatási rátája** 75,1% volt, 0,6 százalékponttal magasabb, mint egy évvel azelőtt. A legjobb munkavállalási korúnak tekintett 25-54 évesek foglalkoztatási aránya a vizsgált trimeszterben 88,2% volt, 0,4 százalékponttal magasabb az egy évvel korábinál.

Az aktív munkanélküliek száma a március és május közötti trimeszter átlagában 219 ezer fő volt, **27 ezer fővel, 14,2%-kal több, mint egy évvel korábban.** Az első negyedévben az aktív munkanélküliek mellett még 114 ezren válaszolták az adatfelvétel során, hogy szeretnének dolgozni, de nem kerestek aktívan munkát, mert esélytelennek látták az elhelyezkedést. A munkaerő-felvétel módszertana alapján számított **munkanélküliségi ráta** – amely az aktív munkanélküliek figyelembevételével meghatározott mutató – a március és május közötti három

hónap átlagában 4,4% volt, 0,5 százalékponttal meghaladta az egy évvel korábbit. A 25 éven aluliak között 13,1%-os volt a munkanélküliség. Ez a mutató hosszú idő óta rendkívül magas, és 1,1 százalékponttal nőtt az egy évvel azelőttihez viszonyítva. Változatlanul **súlyos gond a tartós munkanélküliség**: az első negyedévben az álláskereső több mint egyharmada, 33%-a legalább egy éve nem talált elhelyezkedési lehetőséget, arányuk 0,3 százalékponttal emelkedett a múlt év azonos időszakához képest. A munkanélküliség átlagos időtartama 8,9 hónap volt, 0,3 hónappal kevesebb, mint egy évvel korábban.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint a **nyilvántartott álláskereső száma** május végén 226 ezer fő volt, 4600 fővel, 2%-kal kevesebb, mint egy hónappal, és 2600 fővel, 1,2%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Az év ötödik hónapjában a foglalkoztatók 34 ezer új álláshelyet jelentettek be, 17,2%-kal többet, mint egy hónappal korábban, és 17,6%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. Az egy évvel korábbi adatokkal összevetve a piaci munkahelyek rendkívül alacsony száma 70,6%-kal nőtt, a támogatott munkahelyeké 21,4%-kal tovább csökkent. A májusban bejelentett új álláshelyek 20,4%-a közmunka végzésére irányult.

Az ötödik hónap végén a nyilvántartott munkanélküliek 10,2%-a 25 éven aluli fiatal volt, 47,7%-uk első munkahelyét kereste, reménytelenül. A munkanélküliek közel egyharmadának, 29,9%-ának nem volt szakképzettsége. Az álláskereső 40,4%-a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezett. A középfokú végzettségűek – az álláskereső 51,5%-a – körében 50,3% végzett szakiskolát vagy szakmunkásképzőt, 25,7% szakközépiskolát, szakgimnáziumot, 4,8% technikumot, míg 19,2% gimnáziumot. A felsőfokú végzettségűek 8,1%-ot képviseltek a munkanélküliek között. Az álláskereső közel egyharmada, 33,1%-a az elhelyezkedés szempontjából az egyik legkiszolgáltatottabb korcsoportba tartozó 55 éven felüli volt.

A munkanélküliek csupán alig több mint egyharmada, 35,7%-a volt álláskeresői támogatásra jogosult, melynek egyhavi összege legfeljebb a minimálbérével egyenlő, és mindössze 90 napon keresztül folyósítják. A legalább 120 ezer forintos, legfeljebb a minimálbérrel azonos összegű, mérlegelésen alapuló keresetpótló juttatásban, illetve a nyugdíj előtti, a minimálbér 40%-ával azonos 106 700 forintos álláskeresői segélyben – összefoglalóan szociális támogatásban – az álláskereső 21,8%-a részesült. **A nyilvántartott munkanélküliek több mint négytizede**, 42,5%-a – az Európai Unióban egyedülálló módon – **teljesen ellátatlanul maradt**. Ennek oka – többek között – a szűkülő szociális gondoskodási szegmenset jól jellemző, összesen 3 hónapig folyósított munkanélküli ellátás, amely minden más tagországban – reálisan figyelembe véve az újra-elhelyezkedésig szükséges átlagos időtartamot – legalább 6-9 hónapig jár az érintetteknek.

Az év ötödik hónapjában is **súlyos területi problémákkal volt terhelt a munkaerőpiac**. Három – gazdaságában kevésbé fejlett – régió közül a munkanélküliek gazdaságilag aktív népességhez viszonyított aránya az egyikben meghaladta a 4,6%-os országos átlag kétszeresét, míg másik kettőben túllépte illetve megközelítette annak másfélszeresét: Észak-Magyarországon 10,1%, Észak-Alföldön 7,3%, míg Dél-Dunántúlon 6,6% volt a mutató értéke. A munkanélküliségi ráta e régiók két megyéjében magasabb volt az országos átlag kétszeresénél, míg további négyben a másfélszeresénél: Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 11,2%-os, Nógrád megyében 10,5%-os,

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 8,3%-os, Somogy megyében 7,8%-os, Heves megyében 7,3%-os, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 7%-os arányt rögzítettek. A munkanélküliek gazdaságilag aktív népességhez viszonyított aránya további öt megyében ugyancsak magasabb volt az országos átlagnál: Békés megyében 6,6%-os, Hajdú-Bihar megyében 6,5%-os, Baranya megyében 6,4%-os, Tolna megyében 5,5%-os, Zala megyében 4,7%-os munkanélküliséget regisztrált a statisztika.

A **közfoglalkoztatottak száma** áprilisban 67 ezer fő volt, 2,8%-kal több, mint egy hónappal, és 0,4%-kal több, mint egy évvel korábban. A teljes munkaidőben dolgozó közmunkások bruttó átlagkeresete az első négy hónapban 133 ezer forint volt, 14,8%-kal több, mint egy évvel korábban. A közmunkások átlagos keresete a jogszabályban előírt minimálbérnek nem egészen a felét, 49,8%-át tette ki.

Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint az első négy hónapban a vállalkozásoknál, a költségvetési szerveknél és a nonprofit szervezeteknél – a közfoglalkoztatottakat is beleszámítva – 3 670 ezer fő **állt alkalmazásban**, 0,3%-kal több, mint egy évvel korábban. A közfoglalkoztatottakat figyelmen kívül hagyva az alkalmazottak létszáma szintén 0,3%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A **költségvetési intézményeknél** – a közfoglalkoztatottak nélkül – teljes munkaidőben 596 ezer főt alkalmaztak, 1,8%-kal kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában.

A nemzetgazdaságban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak **bruttó átlagkeresete** az első négy hónapban 628 600 forint volt, 14%-kal több, mint egy évvel azelőtt. A bruttó medián kereset 500 ezer forintot tett ki, 15,7%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A medián kereset 20,5%-kal volt kisebb az átlagkeresetnél. A versenyszférában – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 638 300 forint volt az átlagos kereset, 12,6%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bére nélkül – 642 900 forintot mutatott a keresetek átlaga, 18,3%-kal magasabbat az egy évvel azelőttinél.

A teljes munkaidőben foglalkoztatottak **nettó átlagkeresete** az első négy hónapban 418 ezer forint volt, jellemzően a bruttóéval azonos mértékben, 14%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A fogyasztói árak ebben az időszakban 3,7%-kal emelkedtek, a teljes foglalkoztatotti körre számított reálkereset 9,9%-kal nőtt. A versenyszférában a közfoglalkoztatottak nélkül számított 424 500 forintos nettó átlagkereset 12,6%-kal volt magasabb az egy évvel azelőttinél. A költségvetési intézményekben ezen időszakban – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – a 427 500 forintos nettó átlagkereset – a KSH adatközlése szerint a bruttó átlagkereset növekedésének mértékével azonosan – 18,3%-kal haladta meg az egy évvel azelőttit.

Áralakulás

A pandémia és az orosz-ukrán háború hatására kialakult gazdasági helyzet változása következtében 2020 óta folyamatosan inflációs nyomás nehezedik a fejlett országokra is. A múlt év utolsó harmadában gyors ütemben csökkent ugyan az árindex, de a maginfláció lassan

mérséklődő mutatója arra utal, hogy az árváltozás dinamikája csak fokozatosan tér vissza a kétezertizedes évek alacsony értékeihez. Az Európai Unióban a fogyasztói árak májusban 2,7%-kal, míg az eurózónában 2,5%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz képest. Az Eurostat módszertana szerint – a magyar KSH által – számított 3,9%-os hazai infláció az Európai Unió tagországai között hosszú ideje a legmagasabb értékek között van. Májusban a magyar áremelkedés éves üteme Románia (5,8%), Belgium (4,9%) valamint Horvátország (4,3%) után a negyedik legmagasabb értéket mutatta. A 2022. májusához viszonyítva 26,7%-kal – az EU-n belül a legmagasabb mértékkel – nőttek a hazai árak. (Ugyanezen időszakban a tagállami átlagos árindex 10%, az eurózónáé 8,8% volt.) Az Európai Unió tagállamainak fogyasztói számára a májusi élelmiszerárak 1,6%-kal, az eurózónában 2%-kal emelkedtek az egy évvel korábbiakhoz viszonyítva, míg a hazai fogyasztók számára összehasonlítható szerkezetben – a rendkívül magas bázishoz képest – 1,4%-kal elmaradtak az egy évvel azelőttitől. A két év előtti árakkal összehasonlítva azonban az Unión belül az élelmiszerárak szintén hazánkban emelkedtek a legnagyobb mértékben, 32,2%-kal, míg az Unió átlaga 16,8%-kal, az eurózónáé 16%-kal nőtt. Az Európai Unión belül **Magyarországon a negyedik legmagasabb a maginfláció értéke**. Éves összehasonlításban az energiahordozók és a feldolgozatlan élelmiszerek nélkül számított fogyasztói árindex az Európai Unió 27 tagállamának átlagában 3,1%, az eurózónáéban 2,8%, hazánkban 4,1% volt. Az Amerikai Egyesült Államokban májusban 3,3%-os inflációs és 3,4%-os maginflációs értéket tett közzé a statisztikai szolgálat.

A hazai **ipari termelői árak** áprilisban 0,9%-kal mérséklődtek az előző hónaphoz, és 2%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az első négy hónapban 4%-kal csökkentek a termelői árak. Áprilisban a gépi berendezések üzembe helyezésében és karbantartásában 8,2%-kal, a gépgyártásban 6,7%-kal, a gyógyszeriparban 6,4%-kal, a járműgyártásban 6%-kal, a számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásban 5,8%-kal, a bőr- és textiliparban 4,3%-kal, a gumi- és műanyagiparban 3,1%-kal, a kőolaj-feldolgozásban 2,5%-kal, a villamos berendezés gyártásban 2,4%-kal, a fémfeldolgozásban 0,9%-kal, a vegyiparban 0,3%-kal emelkedtek, míg a fa-, papír- és nyomdaiparban 3,9%-kal, az élelmiszeriparban 4,9%-kal csökkentek az árak az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Összességében a feldolgozóiparban 3%-kal nőttek, az energetikai szakágazatokban 20,4%-kal mérséklődtek egy év alatt a termelői árak.

Az **ipari export értékesítési árai** áprilisban 1,2%-kal mérséklődtek az előző hónaphoz, és 0,4%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az első négy hónapban 3%-kal csökkentek a kiviteli árak. Áprilisban a kőolaj-feldolgozásban 16,6%-kal, a gépi berendezések üzembe helyezésében és karbantartásában 8,2%-kal, a gépiparban 7,1%-kal, a járműiparban 6,2%-kal, a számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásban 5,8%-kal, a gyógyszergyártásban 5,7%-kal, a bőr- és textiliparban 4,5%-kal, a gumi- és műanyagiparban 3,5%-kal, a villamos berendezés gyártásban 2,8%-kal nőttek, míg a fémfeldolgozásban 0,1%-kal, a vegyiparban 1,3%-kal, az élelmiszeriparban 3,7%-kal, a fa-, papír- és nyomdaiparban 4%-kal csökkentek az exportrelációban érvényesített árak a múlt év azonos időszakával összehasonlítva. A feldolgozóipar kiviteli értékesítési árai összességében 4%-kal emelkedtek, míg az energetikai iparéi 26,4%-kal mérséklődtek az egy évvel korábbihoz képest.

Az **ipar belföldi** értékesítési **árak** áprilisban 0,3%-kal csökkentek az előző havival, és 5%-kal az előző év azonos időszakával összevetve. Az első négy hónapban 5,9%-kal mérséklődtek az értékesítési árak. Áprilisban a gyógyszergyártásban 10,5%-kal, a gépi berendezések üzembe helyezésében és karbantartásában 8,1%-kal, a számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásban 6,3%-kal, a gépgyártásban 4,5%-kal, a járműgyártásban 4,2%-kal, a vegyiparban 3,2%-kal, a bőr- és textiliparban 3,1%-kal, a gumi- és műanyagiparban 2,5%-kal, a fémfeldolgozásban 2,4%-kal emelkedtek, míg a kőolaj-feldolgozásban 1,5%-kal, a villamos berendezés gyártásban 2,5%-kal, a fa-, papír- és nyomdaiparban 3,7%-kal, az élelmiszeriparban 5,9%-kal csökkentek a belföldi értékesítési árak a múlt év azonos időszakához viszonyítva. A feldolgozóiparban összességében 0,4%-kal nőttek, az energetikai iparban 15,3%-kal mérséklődtek a belföldi értékesítési árak.

A **mezőgazdasági termelői árak** áprilisban 13,3%-kal, évkezdettől 21,3%-kal csökkentek az egy évvel azelőttihez képest. A negyedik hónapban a növénytermesztési és kertészeti termékek ára 16,1%-kal, ezen belül a gabonaféléké 25,4%-kal mérséklődött a múlt év azonos időszakához képest. A búza felvásárlási ára az első négy hónapban 35,4%-kal, a kukoricáé 46,1%-kal csökkent. Áprilisban az ipari növények termelői ára 18,6%-kal, közülük az olajos növényeké 17,6%-kal volt alacsonyabb az egy évvel korábbinál. A gyümölcsök 14,5%-kal, a burgonya 3%-kal, a zöldségfélék 2,1%-kal kerültek többre, mint egy évvel korábban. Ugyanezen relációban az élőállatok és állati termékek felvásárlási ára 8,3%-kal, ezen belül a vágóállatoké 7,9%-kal mérséklődött, közülük az első négy hónapban a vágósertésé 3,9%-kal, a vágóbaromfié 16,6%-kal csökkent, míg a vágómarháé 1,2%-kal emelkedett. Áprilisban az állati termékek felvásárlási ára 9,1%-kal, ezen belül évkezdettől a tojásé 13,1%-kal, a tehéntejé 20,2%-kal csökkent.

A **fogyasztói árak** májusban 0,1%-kal mérséklődtek az előző hónaphoz, és 4%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz képest. Az első öt hónapban 3,7%-kal nőttek a fogyasztói árak. **2022 azonos időszakához viszonyítva, azaz az utóbbi két évben összességében 29%-kal nőttek a fogyasztói árak.** (A magyar inflációs adatok a számbavétel bizonytalansága miatt a szokásosnál sokkal kevésbé megbízhatóak.) A hazai élelmiszerárak 0,1%-kal nőttek egy hónap alatt; ezen belül a burgonya 16,5%-kal, a sertézsiradék 1,6%-kal, a száraztészta ugyancsak 1,6%-kal, a dió, a mák, a mogyoró 1,5%-kal, a hal 1,4%-kal, a szalonna 1,3%-kal, a gyümölcs- és zöldséglé szintén 1,3%-kal drágult egyetlen hónap alatt, míg a margariné 1,1%-kal, a tojásé 1,8%-kal, a friss zöldségé 4,8%-kal csökkent. A tartós fogyasztási cikkek ára 0,2%-kal, a ruházati termékeké 0,1%-kal csökkent, míg a szolgáltatásoké 0,9%-kal emelkedett az előző hónaphoz viszonyítva.

Az **élelmiszerek fogyasztói ára** májusban az általános inflációnál kisebb mértékben, 1%-kal, az első öt hónapban 1,7%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. Ugyanakkor **az élelmiszerárak 2022 azonos időszakához viszonyítva, azaz az utóbbi két évben összességében drasztikus mértékben, 42,7%-kal, csaknem másfélszeresükre emelkedtek.** Májusban a cukor ára 29,6%-kal, a csokoládéé és a kakaóé 9,8%-kal, a gyümölcs- és zöldséglevéé 9,5%-kal, az eszpresszókávéé 8,9%-kal, az iskolai étkezésé 8,7%-kal, a sertéshúsé 8,6%-kal, az éttermi étkezésé 8,1%-kal, az óvodai, bölcsődei étkezésé 7,7%-kal, a munkahelyi étkezésé 7,2%-kal, az üdítőitaloké 5,6%-kal emelkedett, míg a teáé 5%-kal, a baromfihúsé 6%-kal, a sajtoké 7,4%-

kal, a margariné 7,6%-kal, a burgonyáé 8,2%-kal, a kenyéré 9%-kal, a tejé ugyancsak 9%-kal, a száraztésztáé 10,6%-kal, a vajé 11,7%-kal, a sertézsiradéké 19%-kal a liszté 19,6%-kal, a tojásé 22%-kal mérséklődött. A dohányárak ára 3,8%-kal, az égetett szeszesitaloké 3,4%-kal, a sörféléké 1,2%-kal, a boroké 6,2%-kal, az újságoké és a folyóiratoké 13,2%-kal, a virágoké és dísznövényeké 10,1%-kal, a gyógyszereké 6,4%-kal, a tanszereké és az írószereké 9,9%-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban; a ruházatkodási cikkeké ez idő alatt szintén emelkedett, 4,7%-kal.

A tartós fogyasztási cikkek ára májusban 1,7%-kal mérséklődött az egy évvel azelőttihez képest. Az egyes cikkek közül a kerékpároké 3,4%-kal, az új személygépjárművéké 4,8%-kal nőtt, míg a használt személygépjárművéké 9,6%-kal, a televíziókészülékeké 4,2%-kal csökkent. A háztartási energia csoportba tartozó termékek ára – a KSH adatközlése szerint – 2,4%-kal csökkent; ezen belül a távfűtésé változatlan maradt, a vezetékes gázé 4,7%-kal, az elektromos energiáé 2,9%-kal mérséklődött, míg a széné 0,9%-kal, a tűzifáé 0,4%-kal nőtt. A járműüzemanyagok ára 9,2%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A szolgáltatások éves összehasonlításban számottevően, 9,5%-kal drágultak. Azok közül a sportrendezvény és a múzeumi belépő ára 8,2%-kal, a járműjavítás 10,3%-kal, a háztartási szolgáltatás 9,2%-kal, a lakásjavítás és -karbantartás 9,7%-kal, az üdülési szolgáltatás 5,3%-kal, ezen belül a külföldi üdülés 9,3%-kal emelkedett, és a postai szolgáltatás is 19,4%-kal került többre, mint egy évvel azelőtt. A személyszállítás, a víz- és a csatornaszolgáltatás díja – a rezsicsökkentés analógiájára – ugyan nem változott, de következményként ugyancsak az infrastruktúra és a szolgáltató tevékenység minőségromlását vonta maga után. A színházjegy ára 25,3%-kal, a lakbér 12,8%-kal, a telefon- és az internetszolgáltatás díja 14%-kal nőtt.

A **nyugdíjas fogyasztói** kosárral számított **árindex** májusban nem változott az előző hónaphoz, és 3,9%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. **2022 májushoz viszonyítva, tehát az utóbbi két évben 27,7%-kal nőtt a nyugdíjas árindex.** Az ötödik hónapban a – hatósági árak, nyers élelmiszerek és üzemanyagok figyelmen kívül hagyásával – éves összehasonlításban számított **maginfláció** 4% volt, ami azt mutatja, hogy **a következő hónapokban** a bázishatás figyelembevételével **az árindex lassú emelkedésére kell számítani.**

A fogyasztói árindex számításának és az ennek alapján közölt adatok megbízhatóságát az utóbbi csaknem két évben alkalmazott módszertan erősen kétségessé teszi. 2022 júliusában a kormány jelentősen felemelte a vezetékes gáz és az elektromos áram árát, a fogyasztáshoz kötötten ("rezsicsökkentés csökkentése"). A KSH akkor kiadott egy meglehetősen bonyolult szövegezésű közleményt arról, miként veszi figyelembe az általános árindex számításánál a két energiahordozóra számított mutatót. A választott módszertan szerint a gáz és az áram adott hónapra jutó árát annak megfelelően határozzák meg, hogy a lakosság milyen arányban fogyasztott az olcsóbb és a drágább termékből. **Azaz a lakossági fogyasztásmennyiség csökkenését árcsökkenésként veszik figyelembe.** Az árindex-számítás általánosan alkalmazott módszertana szerint annak lényege, hogy a bázisidőszaki vagy a tárgyidőszaki fogyasztás alapján rögzített súlyokat változatlanak tekintjük (ugyanígy a volumenindex számításnál az árakat tekintjük változatlanoknak). Ha mindkét tényezőt, azaz az árakat és a fogyasztott mennyiséget (tehát a volument is) az aktuális időszak adatainak megfelelően vesszük figyelembe akkor az értékindexet kapjuk. A KSH a vezetékes gáz és az elektromos energia

esetében ezt az utóbbi számítást alkalmazza. Ez azt jelenti, hogy amikor a hivatal meghatározza a reprezentánsok – 988 termék és szolgáltatás – árváltozásának megfigyelése alapján a fogyasztói árindexet, akkor ez valójában úgy történik, hogy 986 reprezentáns árindexét és 2 termék értékindexét olvasztják egybe. Ennek hatása van az árindexre: a KSH közlése szerint a vezetékes gáz ára 2023 májushoz képest 4,7%-kal, míg az áramé 2,9%-kal csökkent; mivel a gáz súlya a fogyasztásban 2,1%, az elektromos energiáé 1,4%, ezért ***a májusi infláció valós értéke a közölnél*** ($4,7 \cdot 0,02129 + 2,9 \cdot 0,01433 = 0,14162$) ***0,1 százalékponttal magasabb.***

Jövedelem és fogyasztás

A ***kiskereskedelmi forgalom*** a pandémia hatására 2020-ban némileg csökkent, míg a következő évben szerény dinamikával emelkedett a növekedés mértékére vonatkozó statisztikai adatok jelentős bizonytalansága mellett. 2022 első felében a forgalom alakulásában érzékelhető volt az országgyűlési választások előtti igen jelentős – a kormányzat politikai céljait szolgáló döntések alapján bekövetkezett – pénzkiramlás hatása, majd az év közepe óta – 2023-ban is mindvégig – folyamatosan csökkent a forgalom. 2024 áprilisban az eladások volumene – a szezonális és naptárhatást kiszűrő adatok szerint – 0,9%-kal mérséklődött az előző hónaphoz, és – naptárhatástól megtisztított adatok figyelembevételével – 3,2%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. Az első négy hónapban 2,4%-kal emelkedett a forgalom volumene.

Évkezdettől az élelmiszerforgalom 3,3%-kal, ezen belül az élelmiszerláncoké 3,6%-kal, a dohányüzleteket is magukba foglaló szakboltoké 1,6%-kal emelkedett. A vegyes iparcikkek forgalma 0,4%-kal, a bútoroké és a műszaki cikkeké 5,9%-kal, a könyveké és újságoké 10,9%-kal, a számítástechnikai és egyéb iparcikkeké 0,9%-kal, a ruházati termékeké 1,1%-kal visszaesett, míg a gyógyszereké 2,9%-kal, az illatszereké 9,5%-kal nőtt. Az internetes és csomagküldő kereskedelem volumene – a magas bázishoz képest is – 4,1%-kal, az üzemanyagok eladásának volumene 3,4%-kal emelkedett, míg a használatcikkek forgalma 5,2%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól.

A ***lakosság betétállománya*** április folyamán 27 milliárd forinttal csökkent, és a hónap végén 12 515 milliárd forintot tett ki. A forintbetétek volumene 1 milliárddal mérséklődött, a devizabetéteké tranzakciók eredményeként 1 milliárd forinttal nőtt, míg árfolyamváltozások következtében 28 milliárd forinttal mérséklődött. Az Államadósság Kezelő Központ adatai szerint a negyedik hónap végén a lakosság birtokában 10 909 milliárd forint értékű állampapír volt, 8,3%-kal több az év eleji állománynál. Megjegyzendő, hogy az MNB ennél alacsonyabb összegű lakossági állampapír vagyont tart nyilván; a különbség az eltérő módszertanból adódik, az ÁKK az intézményi befektetők birtokában lévő lakossági értékesítés céljára kibocsátott állampapír állomány egy részét is itt veszi számba.

A ***lakosság hitelállománya*** áprilisban 90 milliárd forinttal emelkedett, és a hónap végén 10 344 milliárd forintot tett ki. A forinhitelék volumene 92 milliárddal nőtt, míg a devizahiteleké

tranzakciók eredményeként 2 milliárd forinttal csökkent. A lakossági devizahitelek hó végi aránya a teljes lakossági hitelvolumennek mindössze 0,3%-át jelentette.

Államháztartás, külgazdasági egyensúly

A *külkereskedelmi forgalom* 2013-ban kezdődött dinamikus bővülése a világválság következtében 2020-ban megtorpant, amit a következő két és fél évben ismét emelkedés követett. A múlt év közepén ez a dinamika újra csökkenésbe fordult és ez évben is csak lassan változik. Áprilisban a kivitel volumene szezonálisan és munkanaphatással korrigált adatok alapján 1,2%-kal mérséklődött az előző hónaphoz, és munkanaphatással korrigált adatok alapján 1,4%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A behozatal volumene szezonálisan és munkanaphatással korrigált adatok figyelembevételével 1,8%-kal visszaesett az előző hónaphoz, és munkanaphatással korrigált adatok alapján 6,6%-kal a múlt év azonos időszakához viszonyítva. Évkezdettől az export volumene 0,1%-kal meghaladta az egy évvel korábbit, az importé 6,9%-kal elmaradt attól. Ugyanezen időszakban az Európai Unió tagállamaiba irányuló export volumene 1,2%-kal, az onnan érkező importé 2,8%-kal mérséklődött. Az Unión kívüli államokba irányuló kivitel 4,9%-kal nőtt, az onnan származó behozatal 16%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest.

A *külkereskedelmi mérleg* aktívuma az első négy hónapban 2186 milliárd forintot, illetve 5592 millió eurót tett ki; az egyenleg 1618 milliárd forinttal, illetve 4097 millió euróval kedvezőbb az egy évvel korábinál. A külkereskedelmi forgalom forintban mért árszínvonala a kivitelben 2,9%-kal, míg a behozatalban 4,8%-kal csökkent, a cserearány 2%-kal javult az előző évihez képest. A forint vásárló ereje az euróhoz viszonyítva 1,1%-kal, az amerikai dollárhoz mérve 0,8%-kal gyengült.

A külkereskedelmi termékforgalom felét képviselő gépek és szállítóeszközök kivitelének volumene az első négy hónapban nyers adatok szerint 5,8%-kal, a behozatalé 13,3%-kal mérséklődött. Az árufélcsoport egyik meghatározó termékköre, a híradástechnikai készülékek euró értékben számított exportja 10,6%-kal, a másik lényeges termékcsoport, az akkumulátorokat is magába foglaló villamos gépeké és készülékeké 10,2%-kal csökkent, míg a közúti járműveké 1,8%-kal, az energiafejlesztő gépeké és berendezéseké 4%-kal emelkedett. A második legjelentősebb árufélcsoport, a feldolgozott termékek exportvolumene nyers adatok szerint 4,4%-kal emelkedett, az importé 2,1%-kal csökkent. Az árufélcsoporton belül meghatározó gyógyszerek kivitele euróban mérve 15,5%-kal, behozatala 4,3%-kal emelkedett; a másik szintén fajsúlyos termékcsoport, a szakmai, tudományos ellenőrző műszerek kivitele 3,9%-kal nőtt, behozatala 3%-kal mérséklődött. A járműiparhoz kapcsolódó gumigyártmányok exportja 4,9%-kal bővült, importja 4%-kal szűkült, a műanyag alapanyagok euróban számolt kivitele 10,4%-kal, importja 6,7%-kal visszaesett.

Az energiahordozók importvolumene az első négy hónapban 1,2%-kal emelkedett, euróban mérve ugyanakkor az árcsökkenés következtében a kőolaj behozatala 18,5%-kal, a földgázé

47,8%-kal, a villamos energiáé 40,6%-kal mérséklődött. A kivitelben harmadik legnagyobb árucsoport, az élelmiszerek, italok és dohánytermékek exportvolumene 19,3%-kal nőtt, a behozataluké 3,4%-kal csökkent. A gabona és a gabonakészítmények euróban számított exportja 18,3%-kal, a tejtermékeké és a tojásé 1,2%-kal emelkedett, míg az élőállatoké 0,4%-kal, a húsé és a húskészítményeké 0,9%-kal visszaesett az egy évvel korábbihoz képest.

A nemzeti számlák előzetes adatai szerint a **kormányzat eredményszemléletű bevétele** az első negyedévben 7 952 milliárd forint, míg **kiadása** 9 020 milliárd forint, **a kormányzati szektor hiánya** így **rendkívül magas**, 1 068 milliárd forint, **a bruttó hazai termék 5,4%-a volt**. A múlt évi kritikus államháztartási helyzetet jellemzi, hogy az előző év azonos időszakához képest az egyenleg a GDP arányában még így is 4 százalékponttal javult. A kormányzati szektor adóssága március végén 58 271 milliárd forint volt az egy évvel korábbi 51 214 milliárd forinttal szemben, azaz az államadósság nominálértéke 12 hónap alatt 7057 milliárd forinttal emelkedett. **A bruttó államadósság** az első negyedév utolsó napján a GDP 75,9%-át tette ki, az egy évvel korábbi 75,4%-kal szemben.

Az első negyedévben a **kormányzat** eredményszemléletű **bevétele** 758 milliárd forinttal, 10,5%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A termelési adókból származó bevételek 5,3%-kal, a jövedelemadó bevételek 17,1%-kal nőttek. A társadalombiztosítási hozzájárulások 14%-kal haladták meg az egy évvel korábbit, az egyéb bevételek pedig 12,2%-kal bővültek.

A **kormányzati szektor kiadásai** 146 milliárd forinttal, 1,7%-kal nőttek. A folyó termelő-felhasználás kiadásai 2,8%-kal, a beruházási kiadások, 6,8%-kal csökkentek. **A kamatkiadások jelentősen**, – a magas bázishoz képest is – 33,5%-kal, a pénzügyi társadalmi juttatások 10,7%-kal, a munkavállalói jövedelmekre fordított kiadások 15,5%-kal **nőttek**, míg az egyéb kiadások 22,7%-kal maradtak el az egy évvel korábbitól.

Az **államháztartás** – önkormányzatok nélküli – **pénzforgalmi szemléletű konszolidált hiánya** május végén 2 549 milliárd forint, **az éves hiánycél 101,3%-a** volt. Az első öt hónapban a központi alrendszernek 15 349 milliárd forint bevétele keletkezett, ami a törvényi előirányzat 40,1%-át tette ki, és 17 898 milliárd forint kiadása, az éves előirányzat 43,9%-a teljesült. A központi költségvetés hiánya május végén 2 560 milliárd forint, az előirányzott éves deficit 94,8%-a volt.

A **gazdálkodó szervezetek** évkezdettől 1605 milliárd forint **adót fizettek**, 0,3%-kal többet, mint egy évvel korábban. Befizetéseik legnagyobb tételét a társasági adó képezte. Ezen a jogcímen a kincstárnak 648 milliárd forintos bevétele keletkezett, 6,4%-kal több az egy évvel azelőttinél. A második legnagyobb tételt az útdíjak jelentették. A gazdálkodó szervezetek befizetéseinek 15,6%-a, 251 milliárd forint e jogcímen folyt be az államkincstárba; összege 48,3%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A harmadik legnagyobb tételt az energiaágazat befizetéseinek jelentették; az érintett vállalkozások 176 milliárd forintot fizettek be az államkincstárba, 23,2%-kal kevesebbet az egy évvel korábbinál. A kisvállalati adó befizetéséből 92 milliárd forint növelte a kincstári számla egyenlegét, 18,5%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában.

Az **állami vagyonnal kapcsolatos bevételek** az első öt hónapban 116 milliárd forintot értek el, 56,9%-kal kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában. Az uniós programokra 546 milliárd forint érkezett a magyar költségvetésbe, 16,1%-kal kevesebb az egy évvel azelőttinél.

Fogyasztáshoz kapcsolt adókból az első öt hónapban 3859 milliárd forintot fizettek be a kötelezettek, 10,1%-kal többet, mint egy évvel korábban. Általános forgalmi adóból a 2023 első öt hónapjában realizálnál 7,5%-kal, jövedéki adóból 15,5%-kal több, ezen belül a dohánytermékek jövedéki adójából 2,5%-kal, a járműüzemanyagokéból 28%-kal nagyobb bevétel keletkezett, mint egy évvel azelőtt. A pénzügyi tranzakciós illetékből származó 143 milliárd forintos bevétel 3%-kal volt több az egy évvel korábbinál, ami a kereskedelmi bankok és a kincstár – jórészt ügyfeleikre továbbhárított – növekvő befizetésének következménye.

A **lakosság** évkezdettől összességében 2036 milliárd forint **adót fizetett**, 13,6%-kal többet, mint egy évvel korábban. Személyi jövedelemadóból 13,2%-kal, illetékekből 2,8%-kal, gépjárműadóból 41,5%-kal több állami bevétel keletkezett, mint egy évvel azelőtt. A gépjárműadó-bevétel emelkedését az adó befizetés módjának változása okozza: míg korábban két részletben, ez évtől áprilisban kell a teljes éves kötelezettséget teljesíteni. A társadalombiztosítási alapok bevétele az első öt hónapban 4609 milliárd forintot tett ki, 11,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. Azon belül a nyugdíjbiztosítási alapé 10,9%-kal, az egészségbiztosítási alapé 12,4%-kal emelkedett. Az elkülönített állami pénzalapok évkezdettől realizált bevétele 366 milliárd forint volt, 18,9%-kal haladta meg az egy évvel azelőttit. Ezen belül e jogcímcsoport 48,8%-át kitevő foglalkoztatási alap 179 milliárd forintos bevétele 16,6%-kal volt nagyobb az egy évvel korábbinál, a nemzeti kutatási, fejlesztési és innovációs alapba történt 65 milliárd forintos befizetés – amely e bevételecsoport 17,7%-át jelentette – 5,6%-kal haladta meg a múlt év azonos időszakában realizáltat.

A **költségvetési szervek** és fejezeti kezelésű előirányzatok **kiadásai** évkezdettől 5558 milliárd forintot tettek ki, 7,9%-kal többet az egy évvel azelőttinél. Ezen belül a költségvetési szervek kiadásai 22,3%-kal nőttek, a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatokéi 10,9%-kal csökkentek a múlt év azonos időszakához képest. **Az uniós programokra** 802 milliárd forintot fordított a kormány, **39,8%-kal kevesebbet**, mint egy évvel korábban. **A kamatkiadások 1761 milliárd forintot tettek ki, amely több mint másfélszer, 59,9%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.** Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadásokra 701 milliárd forintot fordított a kormány, 3,6%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. **Az államháztartás ellehetetlenülésének gyorsuló folyamatára utal, hogy a kormány zászlóshajójának tekintett lakástámogatásokra 73 milliárd forintot fizetett ki a kincstár, alig egyötödét, 77,3%-kal kevesebbet az egy évvel korábbinak.** A helyi önkormányzatok támogatására május végéig 529 milliárd forintot utaltak a központi költségvetésből, folyóáron 9,9%-kal többet, mint egy évvel azelőtt.

Szociális és családtámogatásokra évkezdettől 336 milliárd forintot folyósítottak a központi forrásokból, amely folyóáron 4%-kal haladta meg a múlt év azonos időszakában e célra kiutalt összeget. A családi támogatásokra fordított összeg 1,9%-kal nőtt, ezen belül a családi pótlékra folyósított kiadások 1,2%-kal csökkentek, a közgyógyellátásra fordított – már korábban is ugyancsak igen szerény – kiadások összege megegyezett az egy évvel korábbival. A foglalkoztatási alap kiadásai 155 milliárd forintot tettek ki, 11,5%-kal többet, mint egy évvel

azelőtt. Az alap kiadásainak 37,4%-a a közmunkaprogram finanszírozását szolgálta. A nyugdíjbiztosítási alap 2852 milliárd forintos kiadása 10,9%-kal haladta meg az egy évvel korábbi. Az egészségbiztosítási alap kifizetéseire 1861 milliárd forintot használtak fel, 14,1%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. Az alapon belül a legnagyobb összegű a gyógyító megelőző ellátások kiadása volt, erre 1091 milliárd forintot fordítottak, folyóáron 16,9%-kal többet, mint egy évvel korábban.

A központi költségvetési szervek lejárt határidejű tartozásállománya az előző hónapban történt 51,6 milliárd forintos – állami beavatkozásnak köszönhető – csökkenés után májusban ismét növekedésnek indult, és egy hónap alatt 5,4 milliárd Ft-tal, 6,6%-kal emelkedett 87,9 milliárd forintra. Az állami fenntartású központi költségvetési szervek működésével kapcsolatos fizetési hajlandóság változatlanul a vállalkozói szférát sújtotta: május végén feléjük 84,3 milliárd forinttal, a teljes adósságállomány 97,1%-ával tartoztak ezek az intézmények. Ezen belül a közüzemi szolgáltatók május végi követeléseit 11,3 milliárd forintot tettek ki. Az egyéb szolgáltatásokat végzőknek ugyancsak 11,3 milliárddal tartoztak a központi költségvetési szervek – esetükben 3,8 milliárd forint, 49,1% volt a növekedés. Az áruszállítást végzők hitelezték az államháztartáson kívüli szállítók felé fennálló adósság 70,2%-át, 61,6 milliárd forintot.

Az állami fizetőkészség romlását támasztja alá a tartozások korosítás szerinti összetétele is. A viszonylag újonnan keletkezett – 30 napnál nem régebben fennálló – adósságok 36 milliárd forintos összege – a teljes állomány 41%-a – 11%-kal, a több mint két hónapja fennálló adósságoké – 28,5 milliárd forint – 12,7 %-kal nőtt egyetlen hónap alatt. Kismértékű – 4,6%-os – csökkenés a 30-60 napja fennálló állományban mutatkozott. A központi költségvetési intézmények 43,2%-a görgetett adósságot maga előtt. Egy hónapon belüli tartozást az adósok 32,2%-a – 78 intézmény – halmozott fel, mintegy kétharmaduk – 164 intézmény – tartozásait 30 napnál régebben keletkeztek.

Az adósság legnagyobb hányadát, 96,6%-át változatlanul az oktatást, egészségügyet, gyermekvédelmet, szociális, rendészeti és vízgazdálkodási területet irányító és azok fenntartói jogkörét gyakorló Belügyminisztérium intézményeinél jegyzik összesen 84,8 milliárd forinttal. Tartozásaik május folyamán 4,4 milliárd forinttal, 6,8%-kal növekedtek. Az egészségügyi szolgáltatást nyújtó intézmények döntő hányada – a Honvédelmi Minisztériumhoz tartozó két intézmény kivételével – a Belügyminisztérium felügyeletével működik. Az egészségügyi főtevékenységet folytató, lejárt fizetési határidejű tartozást maguk előtt görgető intézmények száma május végén változatlanul 86 volt, ezen intézmények összes adóssága május végén 58,7 milliárd forintot tett ki, közel azonos – 0,3 milliárd forinttal alacsonyabb – volt az április végével. Összességében az egészségügyi ágazat tartozásait tették ki a központi költségvetési szervek teljes adósságállományának kétharmadát, 66,9%-át. Közülük félmilliárd forintot meghaladó összegű tartozást 40 intézmény görgetett maga előtt – valamennyinek a Belügyminisztérium a fenntartója. Ezek közül 22 kórház tartozásait meghaladták az egymilliárd forintot, két kórházé pedig a hárommilliárd forintot is. Az egészségügy eladósodott vidéki intézményei közül májusban további kettővel 16-ra nőtt a többszámú, megyei központi és oktatókórházak száma, a fővárosban pedig a hasonló profillal működő centrumkórházak és az országos intézetek közül 9 tartozásait haladták meg külön-külön is az egymilliárd forintot. A

hiánygazdálkodás egyre több gyógyító intézmény menedzsmentjét kényszeríti fekvőbeteg osztályok bezárására, a szakorvoshiány pedig egyes szakmák szolgáltatásának felfüggesztésére. (Megjegyzendő, hogy az egészségügyi szolgáltatók tartozása nem tartalmazza a vagyionkezelő alapítványok kuratóriuma által irányított egyetemi klinikai központok 15 milliárd forintot meghaladó adósságát.)

A Belügyminisztérium irányításával működő több intézménycsoport májusi tartozásállománya jelentősen megnövekedett a hónap folyamán, a fejezetek közül pedig az adósság 96,5%-a a Belügyminisztérium intézményeinél keletkezett. A szociális és gyermekvédelmi intézményeké 4,4-szerese az egy hónap előttinek, a katasztrófavédelem adóssága 1,8-szerese az április végének, a büntetésvégrehajtás intézményei közel egymilliárd forinttal 1,3-szeresére növelték a lejárt tartozásaikat, a rendőrség volumenében is jelentős 20,5 milliárdos adóssága pedig 21%-kal magasabb, mint április végén volt.

A központi költségvetési szervezetek fizetőkészségének és képességének hullámzó változása, és a csökkenő összegű, de hosszas kommunikációs időszakokkal párosuló konszolidációs beavatkozások egyre több zavart idéznek elő a közszolgáltatásokban, különösen az egészségügyi ellátásban, az oktatás finanszírozásában, a gyermekvédelmi és szociális ellátást nyújtó intézményekben. A közszférában – a fenntartó által ugyan el nem ismert – nő a munkaerő elvándorlása, csökken a munkavállalási hajlandóság. Az irányítás centralizációja következtében az elfogadott intézményi költségvetéseken alapuló kötelezettségvállalói kompetencia megkérdőjeleződik, a megállapodott határidőre meg nem fizetett díjak a vállalkozói kör fizetőképességét és a foglalkoztatottságot egyaránt csökkentik. E súlyos helyzet megoldásában ***nem működőképeseek többé a korábbi kormányzati rutinok, az intézménycentralizáció, az intézményvezetésben alkalmazott személycserék,*** a sajtónyilvánosságot kapó, de be nem tartott bérigérvények. Elengedhetetlen a közszolgáltatások tartalmának, szerkezetének, intézményi hátterének áttekintése, és az annak megfelelő, a működőképességet hosszú távon kiszámíthatóan biztosító valós konszolidáció.

Ipar, építőipar

A pandémia hatására 2020-ban az előző évi volumennel összevetve 6%-kal csökkent az ***ipari termelés***, amely a következő évben a kibocsátás bővülésével 3%-kal haladta meg a 2019. évi szintet. 2022-ben 5,9%-kal nőtt, a múlt évben viszont 5,4%-kal visszaesett az ipari termelés. Ez év áprilisban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 0,7%-kal csökkent a termelés volumene az előző hónaphoz, és – naptárhatással korrigált adatok alapján – 2,4%-kal a múlt év azonos időszakához képest. Az első négy hónapban az ipar kibocsátása 1,7%-kal maradt el az egy évvel korábbitól. Évekzedettől a feldolgozóipari termelés 2,2%-kal csökkent, míg az energetikai iparé 4,5%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A feldolgozóipar több mint egynegyedét adó járműgyártás termelése 2,5%-kal visszaesett, míg a második legnagyobb súlyú alágat jelentő élelmiszeripar kibocsátása 7,5%-kal emelkedett; az ipari termelés volumenében harmadik helyen álló alág, – az akkumulátorgyártást is magába

foglaló – villamos berendezés gyártás kibocsátása jelentősen, 6,3%-kal, a negyedik helyen álló számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásé 6,8%-kal csökkent. A kisebb súlyú alágak közül az ipari berendezések üzembe helyezésének és javításának kibocsátása 1,9%-kal, a gyógyszergyártásé 0,6%-kal, a papír- és nyomdaiparé 0,3%-kal bővült, míg a gumi- és műanyagiparé 0,8%-kal, a kőolaj-feldolgozásé 1,7%-kal, a kohászaté szintén 1,7%-kal, a vegyiparé 2,4%-kal, a bőr- és ruházati iparé 7,8%-kal, a gépgyártásé 9,8%-kal elmaradt az egy évvel korábitól.

Az **ipari export** áprilisban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 0,7%-kal csökkent az előző hónaphoz, és – munkanaphatással korrigált adatok alapján – 2,8%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az első négy hónapban az ipari kivitel 3%-kal maradt el az egy évvel korábitól. Az élelmiszeripar kivitele 8%-kal, a kőolaj-feldolgozásé 5,6%-kal, a vegyiparé 5,2%-kal, a papír- és nyomdaiparé 3,6%-kal, az ipari berendezések üzembe helyezéséé és javításáé 2%-kal, a gumi- és műanyagiparé 1,4%-kal, a gyógyszeriparé 0,6%-kal nőtt, míg a kohászaté 3,3%-kal, a járműgyártásé 3,5%-kal, a számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásé 6,6%-kal, a gépgyártásé 10,5%-kal, a bőr- és textiliparé 12,4%-kal, a villamos berendezés gyártásé 12,5%-kal csökkent. A feldolgozóipar kivitele – nyers adatok szerint – 3,8%-kal elmaradt egy évvel korábitól, az energetikai iparé pedig 8,3%-kal meghaladta azt.

Az **ipar belföldi értékesítése** áprilisban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok figyelembevételével – 0,3%-kal visszaesett az előző hónaphoz, és – munkanaphatással korrigált adatok alapján – 3,2%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az első négy hónapban a belföldi értékesítés 2,7%-kal maradt el az egy évvel azelőttitől. A bőr- és textilipar belföldi értékesítése 16,4%-kal, a járműgyártásé 12,9%-kal, az élelmiszeriparé 7,5%-kal, a gyógyszeriparé 5,5%-kal, az ipari berendezések üzembe helyezéséé és javításáé 4,7%-kal emelkedett, míg a vegyiparé 2%-kal, a kohászaté 2,3%-kal, a gumi- és műanyagiparé 2,5%-kal, a villamos berendezés gyártásé ugyancsak 2,5%-kal, a papír- és nyomdaiparé 3,1%-kal, a kőolaj-feldolgozásé 13%-kal, a gépiparé 21%-kal, a számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásé 36,3%-kal visszaesett. A feldolgozóipar belföldi értékesítése – nyers adatok alapján – 1%-kal, az energetikai iparé 7,1%-kal maradt el az előző év azonos időszakától.

A jelentős súllyal rendelkező feldolgozóipari ágazatok **új rendeléseinek** volumene áprilisban 13,6%-kal, ezen belül az új exportrendeléseké 15,4%-kal meghaladta az egy évvel korábit. A **teljes rendelésállomány** a negyedik hónap végén 18,1%-kal alacsonyabb értéket mutatott az egy évvel azelőttinél. Az exportrendelések volumene 18,7%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz viszonyítva; ezen belül a papírgyártásé csaknem egyharmadával, 30,2%-kal, a számítógép-, elektronikai- és optikai-termék gyártásé 4,1%-kal emelkedett, míg a villamos berendezés gyártásé 8,5%-kal, a kohászaté 9,8%-kal, a vegyiparé 11,2%-kal, a járműgyártásé 21,9%-kal, a gépgyártásé 26,2%-kal, a gyógyszergyártásé 41,6%-kal visszaesett. A belföldi rendelések volumene 6,6%-kal maradt el az egy évvel azelőttitől. Az első négy hónapban – nyers adatok szerint – négy régióban 0,2% és 6,2% között nőtt az ipari kibocsátás, közülük legnagyobb mértékben Dél-Dunántúlon, míg négy régióban, 2,7% és 5,5% között csökkenés következett be, a legnagyobb mértékű Észak-Magyarországon, illetőleg Észak-Alföldön 5,3%-kal.

Az építőipari termelés volumene 2020-ban 9,7%-kal mérséklődött 2019-hez viszonyítva, míg 2021-ben a kibocsátás 1,2%-kal haladta meg a két évvel korábbi szintet. 2022-ben 2,8%-kal nőtt, míg a múlt évben 2019-es bázison 2,3%-kal, az előző évhez viszonyítottan 5%-kal csökkent a kibocsátás. Áprilisban az építőipari termelés volumene – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok alapján – 11%-kal emelkedett az előző hónaphoz, és – nyers adatok szerint – 15,6%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az első négy hónapban az építőipari kibocsátás 5,7%-kal haladta meg az egy évvel korábbit; az épületek építése 2,9%-kal, az egyéb építményeké 11,1%-kal.

Az építőipari vállalkozások *új szerződéseinek* volumene áprilisban 23%-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban; ezen belül az épületek építésére irányulóké 16,5%-kal, az egyéb építmények létrehozását célzóké 30,9%-kal nőtt. Az ágazat *teljes szerződésállománya* a negyedik hónap végén 0,5%-kal kisebb volt az egy évvel korábnál; ezen belül az épületek építésére irányulóké 1,1%-kal nőtt, az egyéb építményeket célzóké 2%-kal csökkent.

Mezőgazdaság

A *mezőgazdasági termékek felvásárlásának volumene* az első négy hónapban 28,4%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A növényi és kertészeti termékek értékesítése 61,4%-kal, ezen belül a búzáé 18,6%-kal, a kukoricáé több mint kétszeresére, 118,7%-kal nőtt. Az ipari növények felvásárlása 76,2%-kal, a zöldségféléké 24,2%-kal emelkedett, míg a gyümölcsöké 15,3%-kal mérséklődött. Az élőállatok és állati termékek felvásárlása 9,7%-kal meghaladta az egy évvel korábbit; a vágóállatok értékesítése 10,8%-kal, ezen belül a vágósertésé 12,9%-kal, a vágóbaromfié 9,7%-kal nőtt, míg a vágómarháé 7%-kal visszaesett. Az állati termékek felvásárlása 7,9%-kal emelkedett, ezen belül a tojásé 18,6%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

Turizmus

A turistaforgalom a koronavírus-járvány hatására 2020. március közepétől jelentősen visszaesett, és csak nagyon lassan közelíti a pandémia előtti értéket. Az első négy hónapban 4 096 ezer *vendég* 9 961 ezer éjszakát töltött el magyarországi szálláshelyeken; a vendégek száma – a rendkívül alacsony bázishoz képest – 11,5%-kal, a *vendégéjszakáké* 7,7%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A *külföldi vendégek* 5 304 ezer éjszakára vették igénybe ezeket a szálláshelyeket, 10,3%-kal hosszabb időre, mint egy évvel korábban.

A *belföldi vendégek* az első négy hónapban 4 657 ezer éjszakát töltöttek turisztikai szálláshelyeken, 4,8%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. A turisztikai szálláshelyek bruttó árbevétele 235 milliárd forintot tett ki, folyóáron 13,4%-kal többet, mint

2023 azonos időszakában. Ezen belül az árbevétel több mint kétharmadát jelentő szállásdíj-bevételek 149 milliárd forintra, 12%-kal nőttek.

Népmozgalom

Az év első öt hónapjában 31 800 **gyermek született**, – az alacsony bázishoz képest is – jelentősen, 8,4%-kal kevesebb, mint a múlt év azonos időszakában. A születési arányszám 8‰ volt, 0,7 ezrelékponttal alacsonyabb az egy évvel korábbinál. **A teljes termékenységi arányszám 1,36** volt, szemben az egy év előtti 1,48-os mutatóval. Ebben az időszakban 16 300 **házasságot kötöttek**, – a rendkívül alacsony bázishoz képest – számottevően, 7,3%-kal többet, mint egy évvel azelőtt. A házasságkötési arányszám 4,1‰ volt, 0,3 ezrelékponttal haladta meg az egy évvel korábbit.

Az első öt hónapban 53 ezer **halálozesetet** anyakönyveztek, 4,5%-kal kevesebbet, mint egy évvel azelőtt. A halálozási arányszám 13,3‰ volt, 0,7 ezrelékponttal alacsonyabb, mint a múlt év azonos időszakában. A csecsemőhalálozási arányszám 4‰ volt, 1,1 ezrelékponttal nőtt az egy évvel azelőttihez viszonyítva. A népességszám a **természetes fogyás** következtében évkezdettől 21 200 fővel csökkent, ami az egy évvel korábbinál 0,1 ezrelékponttal nagyobb ütemű, 5,3‰ volt.

Bűnügyi helyzet

A Belügyminisztérium adatközlése szerint az első öt hónapban 75 200 **bűncselekményt** regisztráltak, 10%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. Évkezdettől 66 ezer elkövetést vett számba a bűnügyi statisztika, 0,3%-kal többet, mint egy évvel korábban. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy a közbiztonság helyzetéről, illetőleg a rendőri szervek munkájának hatékonyságáról ezen adatok alapján nem lehet megalapozott következtetéseket levonni, tekintettel arra, hogy más érdemi, főleg összehasonlítást lehetővé tevő adatot, ami alkalmas lenne a közbiztonság, a bűnügyi helyzet objektív megítélésére, a hivatalos szervek – az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII., valamint a hivatalos statisztikáról szóló 2016. évi CLV. törvény előírásait megszegve – gyakorlatilag nem tesznek közzé.

Budapest, 2024. július 2.

Dr. Katona Tamás

Az adatok forrása: KSH, MNB, PM, BM, NFSZ, ÁKK, MÁK, Eurostat, IMF, OECD.